

Muğla Kıyıları 05, Çevre Yönetimi, Su Kirlenmesi ve Katı Atık Sorunu

SIVI ATIK BERTARAFI İÇİN GEÇİŞ DÖNEMİ STRATEJİLERİ

Prof. Dr. Adnan Akyarlı
Egebiyoteknoloji Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
Ehit Nevres Bulvarı No:3/7, Alsancak, 35210, İzmir
Tel: (232) 463 63 73; Fax: (232) 463 30 07; Web: www.egebiyoteknoloji.com
E-posta: adnanakyarli@egebiyoteknoloji.com

Sıvı atıkların bertarafı, bir çok bileşeni olan karmaşık bir çevresel uygulamadır. Bu nedenle çok defa örneklerini yaşadığımız uzun dönemli hedeften bizi daha da uzaklaştıran:

- Ø iyi planlanmamış;
- Ø yöresel farklılıkları göz önüne almayan;
- Ø kategorik yasaklamalara dayanan;
- Ø görünüşte aceleci olan, gerçekte ise ciddi zaman kayıplarına ve kaynak israflarına yol açan

uygulamalardan vazgeçerek, sıvı atık bertarafını tüm bileşenleri ile alan ve yalnızca nihai çözümü değil; bu hedefe ulaşana kadar sürecek geçiş dönemlerine ait uygulama esaslarını da tanımlayan "SIVI ATIK YÖNETİMİ MASTER PLANLARI" hazırlanmalı; tüm uygulamaları bu planlara göre yürütmeyi zorunlu kılan ve finansman yaratılması konusunda mevcut açmazları ortadan kaldıran yasal ve kurumsal düzenlemeler, planlama çalışmalarıyla eş zamanlı olarak yapılmalıdır.

Atık suları uzaklaştırma olanakları bakımından yerleşim bölgelerini:

- hali hazırda merkezi kanalizasyon ve arıtma sistemlerinden yararlanan merkezler
 - gelecekte merkezi kanalizasyon ve arıtma sistemlerinden yararlanması olası merkezler
 - gelecekte dahi merkezi kanalizasyon ve arıtma sistemlerinden yararlanması olası olmayan merkezler
- olmak üzere üç gruba ayırmak mümkündür.

Ülkemizde yerleşim yerlerinin % 80 inde altyapı sistemleri bulunmamaktadır. Bunlardan sadece %30'unun arıtma tesisine sahip olduğu; bu tesislerin yarısına yakın bir bölümünün ise istenen verimlilikte çalışmadığı bilinmektedir. Devlet Planlama Teşkilatının 2002 yılında yaptığı araştırmaya göre, ülke ölçeğinde nihai hedefe ulaşabilmek için 41 milyar USD tutarında bir yatırımın gerçekleştirilmesi gerekecektir. Yine DPT verilerine göre 1970 yılından 2000 yılına kadar geçen 30 yıllık sürede kanalizasyon (arıtma dahil) yatırımları için ayrılan kaynak – yalnızca – 2.4 milyar USD olmuştur. Bu değerler, 40 milyar USD kaynağın kısa sürede ayrılamayacağını; hedeflenen duruma geçişin uzun süreceğini göstermektedir.

Bilinçli bir çevre yönetimi, eldeki olanakların optimum biçimde kullanılmasını sağlayan akılcı modellere dayanmalı ve özellikle geçiş dönemi çözümlerinde, mevcut yatırımlardan etkin bir biçimde yararlanılmasını öngören ve bu yolla kaynak israfını ortadan kaldıran stratejileri benimsemelidir.

Kanalizasyon şebekesi olmayan yörelerde atık su bertarafı için fosseptiklerden yararlanılmaktadır ve bu yöntem, dünyanın hemen her yerinde yıllardan beri yaygın olarak uygulanan bir yöntemdir. İyi yönetildikleri takdirde, fosseptikler ve diğer merkezi olmayan atık su arıtma sistemleri, düşük toplama masrafları nedeniyle evsel atık suları arıtmada uygulanabilecek en pratik ve ucuz yöntem olmaktadır. Buna karşılık, iyi yönetilememeleri durumunda ise sistemin işlevini yapamaması nedeniyle su kaynakları kirlenmekte ve halk sağlığı tehdit altında kalmaktadır.

Ülkemizde septik atıklarla ilgili işlemler, genellikle kontrolsüz olarak yapılmakta ve vidanjörlerle alınan sular, çevresel riskler yaratılma pahasına - genellikle - araziye, - bazı hallerde ise çok daha vahim olmak üzere - akarsulara ve denize verilmek suretiyle bertaraf edilmektedir. Oysa özellikle A.B.D. Çevre Koruma Ajansı (EPA - Environmental Protection Agency) tarafından yayınlanan kaynaklarda detaylı olarak açıklandığı üzere: septik sular olumsuz çevresel etkiler yaratmayacak şekilde bertaraf edilebilmektedir.

Geçiş dönemlerinin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirilebilmek için:

- i) fosseptik atıklarının kontrolsüz olarak uzaklaştırılması uygulamalarından özenle kaçınılmalı,
- ii) bu atıkların denetim altında ve çevresel kriterlere uygun olarak bertarafına olanak veren alt yapı sistemleri acilen devreye alınmalıdır.

Bu bağlamda, "Dördüncü Çevre Şurası"nda benimsenerek sonuç raporunda yer alan fosseptik yönetimi kavramı, - en azından geçiş döneminde - uygulanabilir bir alternatif model olarak benimsenmeli; bu kavramın yaşama geçirilmesini olanaklı kılan ve Muğla Belediyesi'nin 2000 yılından bu yana işletmekte olduğu ALKEO-F fosseptik bertaraf sistemi de, - benzer durumdaki tüm yerleşimler için - merkezi atık su bertaraf sistemlerinin gerçekleştirilmesine kadar geçen sürede uygulanması olanaklı - ilk yatırım masrafı düşük ve işletilmesi kolay - bir seçenek olarak değerlendirilmelidir.